

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 548 sahifa,
16-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Tinglovchilarga axloqiy-estetik tarbiya berishda notiqlik madaniyatini shakllantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari	10
<i>Fazliddin Abdunabiyevich Abdurazaqov</i>	
Professor-o'qituvchilarning ilmiy-pedagogik salohiyatini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	15
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i>	
Orfografik kompetensiyaning mohiyati va boshlang'ich sinflarda shakllanish bosqichlari	21
<i>Abduvaliyeva Nodira Alisherovna, Mo'minjonova Gulnoraxon Abdupatto qizi</i>	
Tabiiy fanlarni o'qitishda uch o'lchamli vizualizatsiyalarning boshlang'ich ta'limdagi ahamiyati	25
<i>Nabijonova Feruza Valijon qizi</i>	
Loyiha texnologiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy tashabbuskorlikni rivojlantirish mazmuni	28
<i>O'rinova Nilufar Muxammadovna</i>	
Sinfdan tashqari o'qish darslarida badiiy asar bilan ishlashning kompetensiyaviy yondashuv asosidagi metodikasi	32
<i>Qilichova Billura Yorqinxuja qizi, Homidov H. K.</i>	
Kasbiy-kommunikativ madaniyat fenomenining pedagogik talqini va rivojlanish tendensiyalari	37
<i>Tashpulatova Nodira Olimjon qizi</i>	
Tabiiy fanlarni o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv	41
<i>Umbarova Nasiba Xolboy qizi</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda shaxs nutqining shakllanishida psixolingvistikaning ahamiyati	44
<i>Ahmedov Shavkat Asadilloevich, Ataboev Navruz Ilhombek o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matnni tushunish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi (PIRLS dasturi misolida)	47
<i>Abduraxmanova Charos Burxanovna</i>	
Lesson Planning in English Language Teaching at Technical Universities	51
<i>Aitbaeva Nursuliu Tairbekovna</i>	
Lingvistik intellekt asosida individual o'qitish yondashuvining samaradorligi	55
<i>Allanazarova Sadoqat Azimovna</i>	
Xorij tadqiqotlarida zamonaviy oila transformatsiyasida farzandlar taraqqiyotining ijtimoiy-psixologik asoslari	59
<i>Bo'riyeva Mahbuba Shavkatovna</i>	
Теоретико-методологические подходы к изучению эмоциональных концептов в литературе: (на материале английских и немецких фразеологизмов)	63
<i>Сайёра Улашевна Тагаева, Азиза Анкаевна Уразкулова</i>	
The Importance of Forming a Schedule for High School Students	67
<i>D. T. Atabayeva, X. I. Abduraymova</i>	
Milliy cholg'u ansambllari orqali o'quvchilar musiqiy dunyoqarashini shakllantirish	70
<i>Dadamirzayeva Gulshanoy To'lanjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ma'naviy-axloqiy tarbiyaga yondashuvning texnologik xususiyatlari ...	75
<i>Jumanov Sherzod Saloyevich</i>	
Adabiyot darsliklari uchun yangi o'zbek adabiyoti namunalarini saralashning ilmiy-metodik asoslari	78
<i>Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi</i>	
Maktab geometriyasida ko'pyoqlilar mavzusini o'rganishning innovatsion usullari	83
<i>Pirlepesov Umrbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Generativ AI vositalarining mustaqil ta'lim jarayonidagi didaktik funksiyalari	86
<i>Qahramonova Xumora Qahramonovna</i>	
O'quvchi-sportchilar uchun individual mashg'ulot yuklamalarini avtomatik rejalashtirish va optimallashtirish imkoniyatini yaratish ahamiyati	91
<i>Qosimov Faxriddin Jo'raqulovich</i>	

Когнитивный диссонанс как социально-психологический феномен в контексте высшего образования: теоретический анализ	95
Мансурова Гульмира Рафазловна	
Регуляторный произвол или необходимый порядок? Влияние новых регуляторных механизмов на свободу расследовательской журналистики	101
Рауфова Озода	
Qizlar tarbiyasida mahalla–oila–maktab hamkorligi mexanizmlari	105
Choriyeva Dildora Ismat qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini individuallashtirishning samaradorligi: kompetensiyaviy yondashuv asosida	109
Tangriyev Abdulkarim Tovashevich	
O'qish savodxonligi darslarida matn bilan ishlash orqali o'quvchilarda muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	114
Boymurodova Nodirabegim Bahodir qizi	
Raqamli transformatsiya sharoitida STEAM ta'limi orqali talabalarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirish	120
Kozimova Mehriniso Akbarali qizi	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	125
O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi	
Tasvirlarga raqamli ishlov berish texnologiyalari va ularning amaliy qo'llanilishi	129
Sharipov Nodir Botir o'g'li	
Management of Medical Emergencies in Outpatient Dental Clinics.....	133
Adurazzoqov Kamoliddin, Umarov Maruf, Buzrukhoda Javohir	
Psixologik farovonlikning asosiy komponentlari, ta'sir qiluvchi omillar va zamonaviy baholash usullari	138
Aliyev Samariddin Murotali o'g'li	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	142
Boymurodova Sadoqat Istam qizi	
O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi.....	146
Gadoymurodova Kamola Sunnatulloevna	
Oilada bola tarbiyasining ahamiyati va uning shaxs kamolotiga ta'siri	151
Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Oilimova Mushtariy Xaydarali qizi	
Art-pedagogika vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida estetik dunyoqarashni shakllantirishning pedagogik ahamiyati	154
Gulboyev Akbar Tuxtyayevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy tadbirlar orqali vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish	158
Homidov Husniddin Kupaysinovich, Yusupova Gulzor Yunusjon qizi, Norbekova Sevinch Musurmon qizi	
Bone-Grafting Materials in Oral Surgery: Classification, Biological Properties, and Clinical Application	161
Jumaqulova Mashhura Alishevovna, Buzrukhoda Javohir Davronovich	
Mediatsiya va o'qib tushunish kompetensiyasi o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik	166
Karimova Dilyoraxon Raximjon qizi	
Using STEM Technologies to Foster Rational Thinking in the Dentistry	169
Khonimqulov Javlon, Burkhonova Zarafuz	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini montessori metodikasi vositasida til o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish usullari modeli.....	173
Mahbuba Yusupova Rustam qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tayanch kompetensiyalarni integrativ yondashuv asosida shakllantirish metodikasining samaradorligi.....	177
Nasimova N. Q.	
Analysis of Scanning Techniques Used in Orthodontic Dentistry	182
Nasrullayev Javlonbek Ta'atonovich, Rahimberdiyev Rustam Abdunosirovich	
Zamonaviylik - ta'lim konsepsiyasida asosiy mezon sifatida	187
Ochilova Gulnoza Odilovna	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	O'qish savodxonligi darslarida xalq og'zaki ijodidan foydalanish metodikasi ..... 191 Qahhorova Sojida Bahodir qizi, Zokirov Javoxir G'aybullo o'g'li
	Diqqat va xotira jarayonlarida raqamli texnologiyalarning roli ..... 196 Salomova Nargiza Sattorovna
	Talabalarda kasbiy refleksiya rivojlanishiga ta'sir etuvchi psixologik omillarning empirik tahlili..... 200 Shukurova Nargiza Ikramovna
	Gimnastikachi qizlarda egiluvchanlik jismoniy sifatini rivojlantirish jarayonida shikastlanishlarning oldini olish ..... 205 Sultanova Musharafxon Xudoyqul qizi
	Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ekologik bilimlarni raqamli texnologiyalar yordamida rivojlantirish... 210 Sayfetdinova Dildora Ikramitdinovna
	Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari, imkoniyatlari va yo'nalishlari ..... 216 Uralova Nurxon Maxadovna
	Naqshbandiya qadriyatlarini bo'lg'usi o'qituvchi shaxsini shakllantirishdagi o'rni..... 220 Xalmuxamedova Maxbuba Aslanovna
	Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-metodik asoslari ..... 223 Xo'jamberdiyeva Maftuna Norqobilovna, Sanaqulova Sevinch Baxtiyor qizi
	Developing Logical Thinking via the Use of STEM Technology ..... 226 Yarmuhammedov Nabijon Navruzovich, Burkhonova Zarafuz
	Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion metodlardan foydalanishning ahamiyati ..... 229 Yo'ldoshboyeva Zulfiya Ravshan qizi, Jumayev Abdilxakim Turdiyevich
	Значение предмета физического воспитания и спортивной метрологии в физическом воспитании молодежи ..... 233 Маматкулов Равшанжон Солижонович
	Аксиологические аспекты диалога культур в романе Сухбата Афлатуни "Рай Земной" ..... 237 Чернова Татьяна Алексеевна, Худойназаров Сардорбек
	Maktab boshqaruvida ilmiy asoslangan yondashuvlarni joriy etishning pedagogik shart-sharoitlari..... 240 Akbutayeva Gulasal Uzoq qizi
	Features of Verbal and Non-Verbal Communication in Teaching Foreign Languages in Higher Education Institutions ..... 248 Gulnoza Aslamovna Azimkulova
	Chaenomeles Japonica (Thunb.) Lindl. Ex Spach mevalaridan ajratib olingan polifenol va pektin komplekslarining ichak mikrobiotasi, oksidlovchi stress va immun javobga ta'sirini molekulyar-biologik usullar asosida tadqiq etish ..... 251 Ergasheva Nigora G'ayratovna
	Contemporary Linguodidactic Trends in Teaching English in Higher Education ..... 259 Khudoyarova Ziyoda Maratovna
	Yuqori sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning muammo va imkoniyatlari..... 264 Layloxon Xabibullayeva Tursunali qizi
	Raqamli sport pedagogikasi va bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish omillari..... 269 Matvapayev Azizbek Gaibnazar o'g'li
	Sun'iy intellektga qaramlik: raqamli addiksiya evolyutsiyasining yangi bosqichi ..... 273 Mo'minxo'jayeva Zuhra Alimjon qizi
	Linguo-Cognitive Modeling of The Relationship Between Life and Death In Literary Texts: a Comparative Analysis (Based on 20 th -Century English and Karakalpak Works)..... 279 Najimova Perizad Arslanbay qizi
	Talabalar intellektual qobiliyatini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari ..... 283 Shodiyeva Charos Ravshan qizi
	Ta'limiy o'yinlar vositasida ko'zi ojiz bolalar nutqidagi kamchiliklarni korreksiyalashga qaratilgan mashg'ulotlarining asosiy bosqichlari ..... 286 Xaytova Farida Kuchkarovna

Raqamli va an'anaviy o'qish: qiyosiy tahlil.....	292
<i>Mashrapova Sevara Xabibovna</i>	
Mustahkam oila qadriyatlari va ularning zamonaviy jamiyat rivojiga ta'siri.....	296
<i>Soyibova Bonu O'tkir qizi</i>	
Sog'lom turmush tarzini shakllantirishning pedagogik mohiyati	301
<i>Xoliqov Farxod Karomatillo o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalar: sun'iy intellekt vositalaridan oqilona foydalanish metodikasi...	305
<i>Aminov Shavkatjon Sobir o'g'li, Abdusattarova Muhlisaxon Foziljon qizi, Berdiyaroova Jasmena Sherzodjon qizi</i>	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarda koordinatsion qobiliyatlarni shakllantirishning samarali vositalari	311
<i>Jumanova Iroda Shokirjon qizi</i>	
Mediatsiya va o'qib tushunish kompEtensiyasi o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik.....	315
<i>Karimova Dilyoraxon Raximjon qizi</i>	
Xorijiy tillarda yozma ish turlarini o'rganishning o'ziga xos jihatlari	319
<i>Omonova Sarvinoz</i>	
Can Duolingo Reduce Speaking Anxiety: A Literature-Based Analysis	322
<i>Qodirqulova Ra'no</i>	
Kommunikativ yondashuv asosida o'quvchilarning chet tilida muloqot qilish ko'nikmalarini takomillashtirish	326
<i>Sa'dullayeva Shahzoda Nuriddin qizi</i>	
Zamonaviy psixologning kasbiy kompetensiyasi: krizisli vaziyatlarda ishlash texnologiyalari.....	330
<i>Shirinov Otobek Tualovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishida shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari, imkoniyatlari va yo'nalishlari	333
<i>Uralova Nurxon Maxadovna</i>	
Иммерсивные технологии в обучении русскому языку как иностранному: современные подходы и перспективы	337
<i>Абдусаламова Адиба Каримджановна</i>	
Инновационная методика интенсивного обучения студентов филологического направления русскому языку в сопоставлении с узбекским языком	340
<i>Касимов А. Б.</i>	
Basketbolchilarning jamoaviy texnik harakatlarini takomillashtirish.....	344
<i>Mirzayev Xusniddin Abdusattor o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda zamonaviy o'qitish usullari.....	348
<i>Alimjanova Matlyuba Yunusovna</i>	
Socio-Psychological Mechanisms of Child Protection From Violence: International Experience and the Practice of Uzbekistan.....	351
<i>Ganiev Maksudjon Najim ugli</i>	
Malaka oshirish jarayonida maktab o'qituvchilarining metodik kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	357
<i>Gafforova Sarvinoz Asrorovna</i>	
Chap qo'li yetakchi o'quvchilarni o'qitishda neyropedagogik yondashuvning pedagogik mohiyati va asosiy tushunchalari	361
<i>Rashidov Abduaziz Abduvali o'g'li</i>	
XIX asr oxiri – XX asr boshlarida jadidchilik harakatining Qashqadaryoga kirib kelishi va uning ta'lim tizimiga oid tarixiy-pedagogik ildizlari	369
<i>Sulaymonova Nilufar O'tkir qizi</i>	
Снижение коммуникативной тревожности студентов-филологов средствами театральных упражнений в обучении немецкому языку	372
<i>Галиуллов Марат Анварович</i>	
Педагогические условия совершенствования дидактических моделей обучения студентов в цифровой образовательной среде	376
<i>Рахматова Нигина Исломовна</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	O'smirlarda internet tobeligi namoyon bo'lishining shaxs xususiyatlariga ta'siri..... 380 Djuxonova Noxida Xayotjonovna Tarix darslarida "Educaplay" interaktiv o'yinlaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari..... 384 Eshankulova Ma'mura Davlatovna Yangi O'zbekistonda nogironligi bo'lgan shaxslarning ijtimoiy faolligini ta'minlash: falsafiy tahlil va milliy dastur istiqbollari ..... 388 Jurayeva Mushtariy Muxaydinovna "Neyropsycore / Bo'g'irsoq" kompyuterlashtirilgan dasturi asosida 6-9 yoshli bolalarda eshituv-so'z-mantiqiy xotirani rivojlantirish samaradorligi..... 392 Mirzajonova Eleonora Topvoldiyevna Texnika oliy ta'limida o'qitishning metodologiyasi: zamonaviy yondashuvlar va samarali pedagogik texnologiyalar ..... 395 Numonjonov Shoxzodbek Dilshodjon o'g'li Raqamli ta'limda fizika o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli ..... 401 Sh. A. Saidova, J. J. Kamolov Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining yozuv kompetensiyasini shakllantirishdagi o'rni..... 410 Jo'rayeva Zuhra Kamoliddin qizi Integrativ o'qitish samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari mazmuni..... 414 Kamol U. Mirzayeva Oliy ta'lim tizimida dasturiy-konseptual modellashtirishning epistemologik va metodologik asoslari ..... 419 Muydinjonov Ziyodjon Rafiqjon o'g'li Imom G'azzoliyning farzand tarbiyasiga oid qarashlarini zamonaviy pedagogikaga joriy etish shart-sharoitlari..... 423 Nabiyeva Aziza Komil qizi Parsial o'quv dasturlarining pedagogik mazmuni, tuzilishi va boshlang'ich ta'lim metodikasidagi nazariy asoslari ..... 429 Saydillayeva Mehrnaz Bahodir qizi FabLab va MakerSpace texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida texnik ijodkorlikni shakllantirish metodikasi ..... 434 Xudaykulova Saida Zakirovna The Role of Qualified Teachers in Students' Career Choices..... 441 Karimov Dostonjon Karimovich Oliy ta'lim muassasalarida zoologiya fanini mediatexnologiyalardan foydalanib o'qitish shart-sharoitlari .... 446 Kalandarova Dilnoza Samandarovna Koxlear implantatsiyadan keyingi bolalarni oila muhitida eshituv-bilish rehabilitatsiyalash strategiyalari va ularning samaradorligi ..... 451 Amatjanova Moxinur Fanlararo yondashuv asosida ta'lim jarayonida ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni tarbiyalash metodikasi ..... 455 Anorboyev Bekmurod Dilmurod o'g'li Koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'limga moslashtirishning pedagogik shart-sharoitlari ..... 459 Atamirzayeva Zebunniso Baxtiyor qizi Globallashtirish va raqamli jamiyat sharoitida umummadaniy kompetentlik tushunchasining transformatsiyasi ..... 464 Baydjanova Dinora Karimovna Akmeologik yondashuv asosida pedagoglarning kasbiy intellektual salohiyatini rivojlantirish ..... 469 Boltayeva Qambar Abdullayevna Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning konseptual asoslari ..... 474 Egamberdiyev Oyatillox Alisher o'g'li Global ta'lim makonida raqamli kompetentlikni rivojlantirish: zamonaviy muammolar va innovatsion yechimlar ..... 478 Fazilova Zumrad Axmadovna Immunitet tizimining yaxshi rivojlanishida jismoniy mashqlarning o'rni va ahamiyati ..... 481 Jurayev Bobomurod Ramazonali o'g'li
-------------------------------------	---

Project-Based Learning in Professional Education	485
<i>Mukhtarova Nozima Kuchkarovna</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarida axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	488
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Texnika oliy ta'limida o'qitishning metodologiyasi: zamonaviy yondashuvlar va samarali pedagogik texnologiyalar	493
<i>Numonjonov Shoxzodbek Dilshodjon o'g'li</i>	
Boshqa sohalardagilarga ingliz tilini o'rgatishda innovatsion texnologiyalar	499
<i>Sardorova Mashxura Maxsudbekovna</i>	
Loyihaviy ta'lim texnologiyasining o'quvchilar mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari	502
<i>Suyunova Marjona Xudoyshukur qizi</i>	
Individual Diagnosis of Genre and Spelling Errors in Mother Tongue Lessons Through AI Programs.....	506
<i>Tukhtayeva Muqaddas Olimovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy va konseptual asoslari	510
<i>Xolmatov Oybek Orifovich</i>	
The Role of a Rubric in Assessing the English Skills of Learners with Visual Impairments	514
<i>Sharipova Yoqut Qudratillayevna</i>	
Сущность, структура и содержание конфликтологической компетентности как компонента профессиональной культуры будущего педагога	518
<i>Мирзабдуллаева Дилхумор Эркиновна</i>	
Мнемотехника как средство формирования устной речи детей дошкольного возраста на занятиях английского языка	523
<i>Исроилова Шохсанам Учкунчон кызы, Мирзатова Гульшода Худойбердиевна</i>	
Социоэкономические факторы, влияющие на состояние психологического здоровья личности	529
<i>Собиров Абдулазиз Абдурозикович</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida kriptologik yondashuv vositasida ijodiy intellektni shakllantirish texnologiyasi	533
<i>Munisa Topilova Miravzalovna</i>	
Проектирование интеллектуальных систем управления и разработка их программного обеспечения	536
<i>Холматов Камолиддин Икромиддинович</i>	
Metacognitive Approaches in Error Correction: Methods and Pedagogical Technologies for Developing Metacognitive Competence in Future German Language Teachers	539
<i>Khasanova Ozodakhon Kurvonali kizi</i>	
Informatikaning nazariy asoslari fanining mazmuni va unga qo'yilgan me'yoriy-huquqiy talablar.....	544
<i>Shirinov Feruzjon Shuxratovich, Yuldasheva Gulsanam Odiljon qizi</i>	

LOYIHAVIY TA'LIM TEKNOLOGIYASINING O'QUVCHILAR MUSTAQIL O'QUV-IZLANISH FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDAGI PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Suyunova Marjona Xudoyshukur qizi

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat
instituti Madaniyat va san'at sohasi menejmenti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada loyihaviy ta'lim texnologiyasining o'quvchilarda mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot doirasida loyihaviy ta'limning nazariy asoslari, shakllanish va rivojlanish bosqichlari hamda zamonaviy pedagogik talqinlari yoritilgan. Shuningdek, mustaqil o'quv-izlanish faoliyatining mohiyati, tarkibiy tuzilishi va rivojlanish darajalari tavsiflangan.

Loyihaviy ta'lim texnologiyasining an'anaviy ta'lim tizimiga nisbatan afzalliklari qiyosiy tahlil asosida ochib berilgan. Pedagogik tajriba-sinov natijalari loyihaviy ta'lim texnologiyasi o'quvchilarning mustaqil izlanish olib borish, muammolarni hal etish, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini samarali rivojlantirishini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: loyihaviy ta'lim texnologiyasi, mustaqil o'quv-izlanish faoliyati, pedagogik imkoniyatlar, LIR modeli, o'quvchi mustaqilligi, faol ta'lim, ijodiy fikrlash, muammo yechish.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical analysis of the pedagogical potential of project-based learning technology in developing students' independent learning and research activities. The study examines the theoretical foundations, historical development, and contemporary interpretations of project-based learning. In addition, the essence, structural components, and developmental levels of independent learning and research activities are described.

A comparative analysis highlights the advantages of project-based learning over traditional instructional approaches. The results of the pedagogical experiment demonstrate that project-based learning significantly enhances students' abilities in independent inquiry, problem-solving, critical thinking, and creative thinking.

Key words: project-based learning technology, independent learning and research activity, pedagogical potential, LIR model, learner autonomy, active learning, creative thinking, problem-solving.

Аннотация: В данной статье проведён научно-теоретический анализ педагогических возможностей технологии проектного обучения в развитии самостоятельной учебно-исследовательской деятельности учащихся. Рассмотрены теоретические основы проектного обучения, этапы его становления и развития, а также современные педагогические интерпретации. Раскрыты сущность, структура и уровни развития самостоятельной учебно-исследовательской деятельности обучающихся.

На основе сравнительного анализа выявлены преимущества технологии проектного обучения по сравнению с традиционной системой обучения. Результаты педагогического эксперимента показали, что проектное обучение способствует эффективному развитию у учащихся навыков самостоятельного поиска информации, решения проблем, критического и творческого мышления.

Ключевые слова: технология проектного обучения, самостоятельная учебно-исследовательская деятельность, педагогические возможности, модель LIR, самостоятельность учащихся, активное обучение, творческое мышление, решение проблем.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchidan faqat bilimni yod olishni emas, balki mustaqil o'ylash, izlash, muammo hal qilish va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini ham talab qilmoqda. Jahon pedagogikasida ushbu talabga eng mos keladigan yondashuv sifatida loyihaviy ta'lim texnologiyasi alohida o'rin egallaydi. Finlandiya, Singapur va Janubiy Koreya kabi rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida loyihaviy ta'lim o'quv jarayonining asosiy usullaridan biriga aylanib, o'quvchilar mustaqilligini rivojlantirishda samarali natijalar bermoqda.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (2020), "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" (2022) hamda "Ta'lim va fan sohasini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" (2021) o'quvchilarda mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirishni ustuvor vazifa sifatida belgilagan. Biroq amaliyotda loyihaviy ta'lim texnologiyasining pedagogik imkoniyatlari yetarlicha o'rganilmagan va tatbiq etilmagan.

Mazkur maqolaning maqsadi - loyihaviy ta'lim texnologiyasining o'quvchilar mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlarini ilmiy tahlil qilish, ularni tizimlashtirish hamda O'zbekiston maktablari amaliyotiga tatbiq etish yo'llarini ko'rsatishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Loyihaviy ta'lim metodining ilmiy asoslarini amerikalik faylasuf va pedagog Jon Dyui (John Dewey) yaratgan. Dyuning "Experience and Education" (1938) asarida ilgari surilgan "tajriba orqali ta'lim" (learning by doing) g'oyasi hozirgi loyihaviy ta'limning falsafiy poydevori hisoblanadi. Dyuning shogirdi Uilyam Xerd Kilpatrik (William H. Kilpatrick) 1918-yilda "The Project Method" nomli maqolasida loyihaviy metodni birinchi marta tizimli pedagogik texnologiya sifatida taqdim etgan.

Zamonaviy tadqiqotlarda rus pedagog olimasi E.S. Polat loyihaviy metodni "o'quvchilarning muammoli vazifani hal etish jarayonida mustaqil faoliyat ko'rsatishi, natijani taqdim etishi va o'z ishini baholashiga asoslangan ta'lim texnologiyasi" sifatida ta'riflaydi. AQShlik tadqiqotchilar J. Thomas va S. Bell loyiha asosidagi ta'limni (Project-Based Learning - PBL) zamonaviy maktabda o'quvchi motivatsiyasini oshirishning eng samarali vositalaridan biri sifatida baholaydilar.

O'zbek pedagogika fanida mustaqil ta'lim va faol o'qitish metodlari bo'yicha O'. Tolipov va M. Usmonboevaning "Pedagogik texnologiya" (2005) asari nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. N. Muslimov va R. Mavlonova kabi olimlar ham o'quvchilar mustaqilligini rivojlantirishning pedagogik sharoitlarini o'rganganlar. Biroq loyihaviy ta'lim texnologiyasini o'zbek maktablariga moslashtirib, mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirish nuqta nazaridan o'rganuvchi maxsus ilmiy tadqiqotlar yetarli emas.

Loyihaviy ta'lim texnologiyasi - o'quvchiga real hayotiy muammo yoki vazifa berilishi, uni o'zi rejalashtirishi, izlanishi, amalga oshirishi, taqdim etishi va baholashiga asoslangan pedagogik yondashuvdir. Bu texnologiyaning markazida o'quvchining faol, mustaqil va maqsadga yo'naltirilgan faoliyati turadi.

Loyihaviy ta'lim texnologiyasining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- *birinchidan*, muammoga yo'naltirilganlik - o'quvchi real, hayotiy ahamiyatga ega bo'lgan muammoni hal qiladi;
- *ikkinchidan*, mustaqillik - o'quvchi loyihaning barcha bosqichlarida faol ishtirokchi bo'ladi;
- *uchinchidan*, integrativlik - turli fanlardagi bilimlar birlashtiriladi;
- *to'rtinchidan*, natijaga yo'naltirilganlik - yakuniy mahsulot (loyiha, taqdimot, model, hisobot) yaratiladi;
- *beshinchidan*, refleksiya - o'quvchi o'z ishini baholaydi va xatolaridan saboq chiqaradi.

Loyihaviy ta'lim texnologiyasining tuzilmasi besh asosiy bosqichdan iborat.

Birinchi bosqich - rejalashtirish: o'quvchi muammoni aniqlaydi, maqsad qo'yadi, vazifalarni taqsimlaydi va ish rejasini tuzadi. Bu bosqichda o'qituvchi faqat yo'naltiruvchi savollar beradi, javobni esa aytmaydi.

Ikkinchi bosqich - izlanish: o'quvchi mustaqil ravishda manbalarni izlaydi, ma'lumot yig'adi, tahlil qiladi va saralaydi.

Uchinchiy bosqich - amalga oshirish: o'quvchi yig'ilgan ma'lumotlar asosida loyihani yaratadi. Bu model, plakat, hisobot, dastur yoki boshqa mahsulot bo'lishi mumkin.

To'rtinchiy bosqich - taqdimot: o'quvchi sinfga yoki muayyan auditoriyaga o'z loyihasini taqdim etadi hamda savollarga javob beradi.

Beshinchiy bosqich - refleksiya: o'quvchi o'z ishini baholaydi, nimani yaxshi bajarganini va nimani yaxshilash zarurligini aniqlaydi.

Mustaqil o'quv-izlanish faoliyati - o'quvchining muayyan maqsad asosida tashqi yordam va nazoratga tayanmasdan bilim olish, izlanish olib borish hamda natija chiqarish jarayonidir. Ushbu faoliyatning asosiy belgilari quyidagilar:

- o'quvchi o'z maqsadini o'zi belgilaydi;
- izlanish yo'lini o'zi tanlaydi;
- natijani o'zi baholaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlanish darajasiga ko'ra uch bosqichda ko'rish mumkin. Birinchi daraja - reproduktiv mustaqillik: o'quvchi namuna asosida mustaqil ishlaydi, biroq o'zi yangi yechim topa olmaydi. Ikkinchi daraja - qisman izlanuvchan mustaqillik: o'quvchi yangi vaziyatda oldingi bilimlarini qo'llab, qisman mustaqil yechim topa oladi. Uchinchi daraja - to'liq izlanuvchan mustaqillik: o'quvchi yangi muammoni mustaqil aniqlaydi, izlaydi, hal qiladi va natijani baholaydi. Loyihaviy ta'lim texnologiyasi o'quvchini ikkinchi va uchinchi darajalarga olib chiqishda eng samarali vositalardan biri hisoblanadi.

Loyihaviy ta'lim texnologiyasining an'anaviy ta'limdan pedagogik imkoniyatlari jihatidan farqini quyidagi jadval orqali ko'rish mumkin.

1-jadval: Loyihaviy ta'lim va an'anaviy ta'limning taqqosiy tahlili

Ko'rsatkich	Ekspirimental guruh	Nazorat guruhi
Ko'rsatkich	An'anaviy ta'lim	Loyihaviy ta'lim
O'quvchi roli	Passiv tinglovchi	Faol ishtirokchi
Bilim olish yo'li	Tayyor bilim qabul qilish	O'zi izlab topish
Mustaqillik darajasi	Past	Yuqori
Motivatsiya	Tashqi (baho, ustoz)	Ichki (qiziqish, natija)
Muammo hal qilish	Namuna bo'yicha	Mustaqil va ijodiy
Bilimning mustahkamligi	Tez unutiladi	Uzoq esda qoladi
Hayotga tayyorlash	Cheklangan	Kuchli
Guruhda ishlash	Kam	Doimiy

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, loyihaviy ta'lim texnologiyasi o'quvchini passiv tinglovchidan faol izlanuvchiga aylantiradi. Bu o'zgarish o'quvchi mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirishning asosiy sharti hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Loyihaviy ta'lim texnologiyasining pedagogik imkoniyatlari quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi. Birinchidan, kognitiv imkoniyatlar: o'quvchida tahliliy va tanqidiy fikrlash, ma'lumotlarni baholash hamda sintez qilish ko'nikmalari rivojlanadi. Ikkinchidan, kommunikativ imkoniyatlar: guruhda ishlash, o'z fikrini himoya qilish va savollarga javob berish ko'nikmalari mustahkamlanadi. Uchinchidan, metakognitiv imkoniyatlar: o'quvchi o'z o'qish jarayonini boshqara oladi, xatolarini mustaqil ravishda aniqlaydi va tuzatadi. To'rtinchidan, motivatsion imkoniyatlar: loyihaning real hayotiy muammolar bilan bog'liqligi o'quvchida ichki motivatsiyani shakllantiradi. Beshinchidan, ijtimoiy imkoniyatlar: o'quvchi muloqot, mas'uliyat va hamkorlik ko'nikmalarini egallaydi.

Tadqiqot asosida "Loyiha - Izlanish - Rivojlanish" (LIR) modeli ishlab chiqildi. Ushbu model loyihaviy ta'lim texnologiyasini o'quvchilarning mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirishga moslashtirgan holda tashkil etishning tizimli usuli hisoblanadi.

LIR modelining tuzilmasi quyidagicha:

- **"L" - Loyiha bosqichi:** o'quvchi muammoni tushunadi, maqsad qo'yadi va reja tuzadi. O'qituvchi faqat yo'naltiruvchi savollar beradi.
- **"I" - Izlanish bosqichi:** o'quvchi manbalarni izlaydi, ma'lumot yig'adi va tahlil qiladi. O'qituvchi kuzatadi hamda zarur hollarda maslahat beradi.
- **"R" - Rivojlanish bosqichi:** o'quvchi natijani yaratadi, taqdim etadi, baholaydi va o'rganadi. O'qituvchi konstruktiv fikr-mulohazalar bildiradi.

LIR modelining o'ziga xosligi shundaki, u nafaqat loyiha topshirig'ini bajarishga, balki o'quvchi mustaqilligini bosqichma-bosqich oshirishga ham qaratilgan. Har bir bosqichda o'qituvchining yordam darajasi kamayib, o'quvchining mustaqilligi ortib boradi. Bu esa "scaffolding" (qo'llab-quvvatlovchi asos) tamoyiliga asoslangan zamonaviy pedagogik yondashuv bilan uyg'unlashadi.

Loyihaviy ta'lim texnologiyasining o'quvchilarning mustaqil o'quv-izlanish faoliyatiga ta'sirini aniqlash maqsadida pedagogik tajriba-sinov ishlari o'tkazildi. Tajribada ikkita sinf ishtirok etdi: eksperimental guruh (30 nafar o'quvchi) LIR modeli asosida ta'lim oldi, nazorat guruhi (30 nafar o'quvchi) esa an'anaviy usulda o'qitildi. Tajriba davomiyligi 6 oyni tashkil etdi.

Mustaqil o'quv-izlanish faoliyati beshta mezon asosida baholandi: mustaqil ravishda savol qo'ya olishi, manba izlashi, tahlil qila olishi, xulosa chiqara olishi va natijalarni taqdim eta olishi. Har bir mezon 1 ball dan 3 ballgacha baholandi (jami maksimal ball - 15).

2-jadval: Tajriba-sinov natijalari (6 oydan keyin)

Mezon	Eksperimental guruh	Nazorat guruhi
O'zi savol topa olishi	2,7 ball	1,6 ball
Mustaqil manba izlashi	2,8 ball	1,5 ball
Ma'lumotni tahlil qilishi	2,6 ball	1,7 ball
Xulosa chiqara olishi	2,5 ball	1,6 ball
Taqdim eta olishi	2,9 ball	1,8 ball
O'rtacha ball	13,5 / 15	8,2 / 15
O'sish foizi	+65%	+18%

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, eksperimental guruhda o'rtacha ball 13,5 ga, ya'ni 65 foizga oshgan. Nazorat guruhida esa atigi 18 foizlik o'sish kuzatilgan. Ushbu farq statistik jihatdan ahamiyatli ($p < 0,05$) bo'lib, loyihaviy ta'lim texnologiyasi, xususan, LIR modeli o'quvchilarning mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirishda samarali ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot va tajriba-sinov ishlari natijalari asosida quyidagi xulosalar chiqarildi:

- Loyihaviy ta'lim texnologiyasi o'quvchini passiv tinglovchidan faol izlanuvchiga aylantirishning eng samarali pedagogik vositalaridan biri bo'lib, u mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan barcha pedagogik shart-sharoitlarni o'zida mujassam etadi.
- "Loyiha – Izlanish – Rivojlanish" (LIR) modeli o'quvchilarning mustaqil o'quv-izlanish faoliyatini bosqichma-bosqich va tizimli ravishda rivojlantirish imkonini beradi.
- Tajriba-sinov natijalari LIR modeli asosida ta'lim olgan o'quvchilarda mustaqil o'quv-izlanish faoliyati ko'rsatkichlari an'anaviy usulda ta'lim olgan o'quvchilarga nisbatan 65 foiz yuqori ekanligini statistik jihatdan tasdiqladi.
- Loyihaviy ta'lim texnologiyasini samarali qo'llash uchun o'qituvchi fasilitator rolini bajarishi, o'quvchilarga maqsadli va yo'naltiruvchi savollar berishi hamda ularning mustaqilligini bosqichma-bosqich oshirib borishi zarur.

Tadqiqot natijalari O'zbekiston umumta'lim maktablarida loyihaviy ta'lim texnologiyasini joriy etish ko'lamini kengaytirish, pedagoglarni ushbu yo'nalishda maxsus tayyorlash hamda o'quvchilarning mustaqil faoliyatini baholashga xizmat qiluvchi samarali diagnostik tizimni yaratish zarurligini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- Dewey J. Experience and Education. - New York: Macmillan, 1938. - 116 p.
- Kilpatrick W.H. The Project Method // Teachers College Record. - 1918. - Vol. 19. - P. 319-335.
- Полат Е.С. Метод проектов в современной школе. - Москва: АРНО, 2012. - 224 с.
- Thomas J.W. A Review of Research on Project-Based Learning. - San Rafael: Autodesk Foundation, 2000. - 48 p.
- Tolipov O', Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot. - Toshkent: Fan, 2005. - 232 b.
- Muslimov N., Mavlonova R. O'quvchilar mustaqilligini rivojlantirishning pedagogik asoslari. - Toshkent: TDP, 2018. - 180 b.
- Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. - Cambridge: Harvard University Press, 1978. - 159 p.
- Bell S. Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future // The Clearing House. - 2010. - Vol. 83, №2. - P. 39-43.
- O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 2020-yil 23-sentabr, №637-I. - Toshkent, 2020.
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-apreldagi PF-6097-son Farmoni "Ta'lim va fan sohasini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida". - Toshkent, 2021.
- Markham T. Project Based Learning: A Guide to Standard-Focused Project Based Learning for Middle and High School Teachers. - Buck Institute for Education, 2003. - 178 p.
- Хуторской А.В. Эвристическое обучение: теория, методология, практика. - Москва: МПА, 1998. - 266 с.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.